

SØNDAG 9. OKTOBER 2016 15.00

BACHKANTATER

KANTATE 96 "HERR CHRIST, DER EINGE GOTTESSOHN" KANTATE 107 "WAS WILLST DU DICH BETRÜBEN"
KANTATE 180 "SCHMÜCKE DICH, O LIEBE SEELE"

Johann Sebastian Bach
ENGHAVE BAROK

ANNA JOBRANT • ULLA MUNCH • MATHIAS HEDEGAARD • JAKOB BLOCH JESPERSEN

WWW.ENGHAVEBAROK.DK

ENGHAVE KIRKE

SØNDER BOULEVARD 120 - OVERFOR ENGHAVE S-STATION

FRI ENTRÉ

STATENS KUNSTFOND, DEN BØHMSKE FOND
AUGUSTINUS FONDEN, TOYOTA FONDEN M.FL.

VESTERBRO SOGN

FOLKEKIRKEN PÅ VESTERBRO

VELKOMMEN TIL KANTATER AF JOHANN SEBASTIAN BACH (1685-1750)

Enghave Barok opfører i dag tre kantater fra Johann Sebastian Bachs anden kantateårgang 1724/1725 – en årgang Bach helligede de såkaldte koralkantater! Bachs første år som Thomaskantor i Leipzig var enormt travlt, og han producerede stort set en ny kantate til hver søndag. I første årgang benyttede han sig dog ofte af materiale hentet fra tidligere kompositioner – det være sig hele kantater eller uddrag af lejlighedskantater eller orkesterværker, som blev bearbejdet og inkorporeret i nye kantater. Ved starten af sit andet år, Trinitatis søndag 1724, påbegyndte Bach at komponere en årgang af koralkantater (= kantater, hvor en salme både musikalsk og tekstligt ligger til grund for hele kantaten), hvilket i praksis eliminerede hans mulighed for at genbruge materiale. Man har ikke anledning til at tro andet, end at opgaven var selvvalgt. Bach pressede sin kreative ydeevne til det yderste gennem selvpålagte systematiske opgaver livet igennem – tænk blot på *Das Wohltemperierte Klavier*, *Goldbergvariationerne*, *Clavier-Übung III*, *Musikalisches Opfer*, *Kunst der Fuge*, osv., osv... Koralkantateårgangen er et udtryk for samme ambitiøse mål; at skrive en fuldkommen cyklus af kantater over protestantiske salmer.

Koralkantaten er en form, der var tradition for i Leipzig – om end Bach selvfølgelig tog konceptet til et nyt niveau – men også Bachs store idol Buxtehude beskæftigede sig med koralkantaten og var en mester udi genren. To år efter sit besøg hos Buxtehude i Lübeck skrev Bach i Mühlhausen 1707 sin første koralkantate *Christ lag in Todesbanden* (BWV 4), som måske tilfældigt – men sikkert ikke – netop afslutter Bachs koralkantateårgang i påsken 1725, som det eneste genbrugte værk i denne cyklus.

Både kantate 96 og 180 er skrevet i efteråret 1724. Hele 12 kantater fra denne periode har særdeles virtuose fløjtestemmer, og det peger i retning af, at Bach i denne periode havde en særlig dygtig fløjtenist til rådighed. Man mener i dag, at der er tale om Friedrich Gottlieb Wild, som studerede jura i Leipzig på dette tidspunkt.

Et anden instrument man skal lægge særligt mærke til i dag er *Violoncello da Spalla*. I kantate 180 findes en koralbearbejdelse for *Violoncello-piccolo*. Det er – som navnet antyder – en lille cello. Bach benytter den i syv af sine Leipzig-kantater, ligesom det sandsynligvis er for dette instrument, at i hvert fald den 6. cellosuite er skrevet. *Violoncello-piccolo* er nært beslægtet med *Violoncello da Spalla*, som denne sats spilles på i dag. Mens *Violoncello-piccolo*en holdes mellem benene, som en almindelig cello, bæres *Violoncello da Spalla* med en strop sidelæns, som en violin. Begge instrumenter er 5-strengede og stemt i kvinter, ligesom en violin – men altså en oktav under og med en ekstra dyb C-streng, så den faktisk har samme omfang som en almindelig cello. På grund af deres lighed med violinen, har det sandsynligvis været solo-violinisten – måske endda Bach selv – som spillede disse soloer. I dag må vi dog "nøjes" med Enghave Baroks faste koncertmester Jesenka Balic Žunic som netop har fået bygget en *Violoncello da Spalla* af den russisk/belgiske violinbygger Dmitry Badiarov. Dagens opførelse af kantate 180 er første offentlige optræden med det nye instrument – tillykke med det!

Kantate 180 "Schmücke dich, o liebe Seele"

Den engelske Bach-forsker William G. Whittaker skriver meget rammende om denne kantate, at "*den er en af de mest gennemført frydefulde fra denne årgang. Der er ingen krige, eller rygter om krig, ingen foruroligende dæmoner eller falske profeter, ingen pine af sindet, ingen erindring om fortidens synder, ingen frygt for det hinsidige; sjælen overgiver sig i ekstase til Brudgommen, og alt andet er glemt*".

Kantaten er skrevet til 20. søndag efter Trinitatis, der i år falder netop i dag, og blev opført første gang 22. oktober 1724 i Leipzig. Dagens læsning fra Matthæusevangeliet 22, 1-14 er *lignelsen om kongesønnens bryllup*. I den tilsvarende lignelse i Lukasevangeliet 14, 15-24 er der tale om et "*festmåltid*" og det er nok en tolkning af lignelsen i den retning, som har ligget til grund for Bachs valg af Johann Francks nadversalme fra 1649. Den ukendte librettist har holdt de tre vers 1, 4 og 9 i deres oprindelige form, og sammenfattet de øvrige til arie- og recitativtekster, dog uden at inkorporere referencer til dagens tekst, som det ofte ses. Men Bach forbinder gennem sin musik Francks nadversalme med dagens læsning om bryllupsfesten. Bachs musik er frydefuld og dansant kantaten igennem.

Det indledende koralkor er en af de ærværdige 12/8-prositioner, som Bach excellerer i. Det trofaste Enghave-publikum vil erindre indledningskoret til helligtrekonger-kantaten *Sie werden alle aus Saba kommen* BWV 65, som vi opførte i januar, hvor de vise mænd ankom til stalden til en lignende 12/8-sats. I dette tilfælde henledes tanken dog på bryllupsoptøget for Bruden/Sjælen, til det forestående giftemål med Jesus.

I tenorens arie *"Ermuntre dich"* banker Frelseren på hjertets port i en elegant og munter Bourrée², hvis virtuose fløjtestemme giver mindelser om den berømte *Badinerie* fra *Orkestersuiten i h-mol* BWV 1067. Sopranen fortsætter via et recitativ ind i en koralbearbejdelse akkompagneret af en *moto perpetuo* (evig bevægelse) for obligat *violoncello-piccolo*. Mens de foregående vers har været skrevet i anden person (*Schmücke dich/Ermuntre dich*) er teksten til salmens 4. vers skrevet i første person: *"Ach wie hungert mein Gemüte"*. Det er altså nu kantatens hovedperson Bruden/Sjælen selv, som taler, og hertil falder Bachs valg – som altid – på sopranstemmen. Alt-solisten derimod symboliserer det menneskelige, og repræsenterer menigheden (i første person flertal) med sine refleksioner: *"Nur Gottes Geist kann durch sein wort uns lehren / wie sich allhier die Seelen nähren"*. Sopranens anden arie (5. sats) er en nærmest naiv Polonaise² ledsaget af strygere og træblæsere. Med de mange gentagelser af temaet synes Bruden/Sjælen her at være hensat i en ekstatiske, ja næsten hypnotisk lovprisning af livets og sjælens lys. Bassen er i sit recitativ – ligesom alten i sit – repræsentant for menigheden, og afrunder med en påmindelse om at værdsætte Guds kærlighed før den afsluttende enkle udsættelse af sidste vers af Francks nadversalme.

Kantate 96 "Herr Christ, der einge Gottessohn"

havde sin førsteopførelse på 18. søndag efter Trinitatis, 8. oktober 1724, og er komponeret over Elisabeth Creutzigers salme fra 1524. Creutziger var immigrant af en rig polsk aristokratisk familie, og hun og hendes mand var nære venner af Martin Luther. Luther bragte denne salme som åbning på hans første *Gesangbuch*. Som det ofte ses i Bachs koralkantater fra 1724/25, er det første og sidste vers holdt som i det oprindelige forlæg, mens de mellemliggende vers er omskrevet til brug for recitativer og arier. Creutzigers salme priser Kristus som den lysende morgenstjerne, hvorfor den i dag mest bliver brugt i forbindelse med Helligtrekonger. Forbindelsen til 18. søndag efter Trinitatis skal findes i salmens andet vers, som refererer til evangelielæsningen til 18. s. e. Trinitatis, Matthæusevangeliet 22, 34–46, hvor Jesus går i rette med farisæerne, om hvorvidt Kristus er Davids søn eller Davids Herre, da Kristus i skrifterne bliver kaldt både Davids søn (i Samuels Bog 7, 12–14) og Davids herre (i Psalme 110, 1).

Kantatens – og salmens – anden del er en bøn på vegne af menigheden om, at Jesu lys skal lede os på rette vej mod himmelen og kærligheden.

Åbningskoralen skiller sig ud fra den "normale" koralkantate idet, at Cantus Firmus³ ikke ligger i sopranstemmen, som den sædvanligvis gør, men derimod i alten. Udover strygere og oboer har satsen desuden en flauto piccolo, der med sine lyse gennemtrængende forsinger skaber en glans omkring satsen, som symboliserer morgenstjernens lys over Betlehem ved Jesu fødsel. Netop som Cantus Firmus-stemmen når til ordet *"Morgensterne"* går satsen pludselig fra F-dur (1b) via et par snedige akkordforbindelser til E-dur (4#), som i kvintcirklen ligger hele 6 led fra grundtonearten F-dur. Denne veludførte og højst overraskende modulationen til den lysende og fjerntliggende toneart er et af de momenter, som hæver Bachs musik over al anden i hans samtid – og eftertid.

I kantatens anden sats svarer alten på det føromtalte spørgsmål fra dagens læsning, om Kristus er Davids søn eller Davids herre, med henblik på julens mirakuløse jomfrufødsel: *"Et udvalgt skød bærer den store Gudssøn / som David allerede i ånden ærede som sin Herre / så den velsignede kvinde kan forblive i uskadt kyskhed"*.

Tenoren beder i sin arie om, at Jesus med *"kærlighedens tov"* trækker sjælen til sig. Ligesom i åbningskoralen bliver fløjten også her brugt som symbol for lyset i bønnen for, at sjælen skal blive oplyst og optændt af den hellige flamme. Der findes i efteråret 1724 hele 12 kantater med virtuose fløjtestemmer. Vi må derfor formode, at Bach i denne periode havde en særlig dygtig fløjtenist til rådighed. Man mener i dag, at det kan have været den jurastuderende Friedrich Gottlieb Wild. Ved den senere opførelse af kantaten (sandsynligvis 24. oktober 1734) blev både piccolofløjten i åbningskoret og traversfløjten i tenorari-

er erstattet med en piccoloviolin. Under de omstændigheder Bach var underlagt med instrumentalister af varierende kvalitet, fandt han altså, at piccoloviolinens med dens lyse gennemtrængende klang var den rette symbolske erstatning for fløjten, som lysets og flammens instrument.

Sopranen fortsætter i sit recitativ med en bøn om, at Gud skal gå ved hendes side og lede hende udenom den kødelige synd ad den rette vej til himmelen. Samme bøn har bassen i den følgende arie: "*Snart til højre, snart til venstre går mine forvildede skridt*". Temaet består af først et opadgående motiv, efterfulgt af et nedadgående motiv, og splittelsen forstærkes i orkestreringen ved en vekslen mellem oboer og strygere. Bachs idé til denne opdeling af instrumentgrupperne kan ganske enkelt være opstået ud fra, at orkesteret på pulpituret var opstillet med strygere og træblæserne på henholdsvis højre og venstre side af sangeren, som stod i midten. Det har altså givet en både visuel og auditiv effekt, som har understreget satsens tekst. Satsen har et klart fransk præg over sig med skarpe punkteringer, som for at understrege den desperate tilstand personen befinder sig i. I B-delen lægger Bach dog orkesterens til ro med et svagt akkompagnement til ordene "*Gå dog med mig, min frelser*", hvorefter punkteringerne genoptages til teksten "*lad mig ikke synke ned i faren*". Sidste gang vi hører ordet "*synke*" strækker Bach det ud over en faldende frase på halvanden oktav. Men som symbolsk modsvar, føres bassen dog i den sidste sætning, via en halvanden oktavs opadstigende melisme⁵, sikkert til himmelens port, førend kantaten kan afrundes med en enkel firstemmig udsættelse af sidste vers af Creutzigers salme.

Kantate 107 "Was willst du dich betrüben"

havde sin førsteopførelse 7. søndag efter Trinitatis, 23. juli 1724. Den adskiller sig fra de øvrige koralkantater fra årgangen 1724/25 ved, at alle syv vers af Johann Hermanns salme fra 1630 er bevaret i deres originale form – normalvis er det kun teksten til yderversene, der bruges i original form, mens de mellemliggende vers er omskrevet til brug for recitativer og arier. Denne type koralkantate, kaldet *per omnes versus* er en form, som egentlig hører hjemme i 1600-tallets *frühbarok*, og Bach adopterede da også denne kantatetype fra bl.a. Buxtehude, som han besøgte i Lübeck 1705. Ungdomskantaten BWV 4 *Christ lag in Todesbanden* som Bach skrev i Mühlhausen i 1707, blot to år efter sit ophold hos Buxtehude, er en *per omnes versus*-kantate og ikke siden da, skrev Bach en kantate i denne form.

Hvorfor Bach netop med kantate 107 tager *per omnes versus*-kantaten op igen, ved vi ikke. Måske havde librettisten ikke leveret en tekst til denne uge, eller måske fandt Bach den ikke brugbar? Man kunne også få den tanke, at kantaten måske kunne være skrevet i en tidligere periode af Bachs liv, men hverken den kompositoriske stil eller kildematerialet peger i den retning...

Johann Hermanns salme er ikke direkte forbundet til 7. s. e. Trinitatis læsning fra Matthæusevangeliet 15, 32–39 om *bespisningen af de fire tusind*, men salmens budskab om hengivelse til Gud og dens lovprisning og taksigelse af Guds godhed og skaberværk stemmer overens med den gængse fortolkning af denne bibelfortælling.

Som John Elliott Gardiner rigtigt bemærker i sin note om nærværende kantate fra hans *Bach-Pilgrimage-år 2000*, gør Bach i denne kantate, som så ofte, livet unødigt besværligt for sig selv. De fleste andre komponister, som var under et lignende arbejdspress, ville have benyttet *per omnes versus*-formen til at lade et par af satsene bestå af enkle koraludsættelser. Men ikke hos Bach... De to ydersatser er begge orkestrale koraltbearbejdelser, og i de mellemliggende fem vers bliver salmens strofiske tekst bearbejdet til det yderste i vidt forskellige satstyper. Det er blot ét af mange eksempler på, med hvilken grundighed og hengivenhed Bach gik til sit arbejde.

Åbnings-satsen sætter en bedrøvelig stemning an i h-mol med et smukt opadgående tema. En mindre gruppe bestående af fløjter, violiner og bratch skiller sig ud i en concertino-enhed uden continuo⁶, og denne gruppe veksler med tutti-orkesteret satsen igennem. Sangstemmerne er bygget op omkring en rigt ornamenteret Cantus Firmus i sopranen med de øvrige tre stemmer svarende i en forholdsvis homofon⁷ struktur. I modsætning til Bachs normale præcedens i koralkorene, lader han her koret synge to linjer ad gangen, hvilket giver hele satsen en kompakt struktur. Det er i det hele taget bemærkelsesværdigt hvordan Bach kantaten igennem omgås salmeversets monotone metrik. I bassens recitativ ses det ved, at oboerne danner bro mellem bassens linjer, for siden, da sangeren bryder formen med en længere melisme på ordet *freuden*, at holde fast i den akkompagnerende ottendedelsfigur indtil den afsluttende

arioso.

Satserne 3–6 er fire på hinanden følgende arier, som alle falder i salmetekstens AAB-form frem for Bachs normaltvis foretrukne dacapo form (ABA).

Bassen lægger ud med en selvsikker jagt-arie med strygerakkompagnement. På ordet "*erjagen*" (jage) efterligner bassen jagthornets gjalden, og strygersatsen ført an af førsteviolinen kan let give associationer til et hundekobbel på jagt.

I tenorens arie kommer det store dyr i åbenbaringen til syne i form af en uregerlig continuoets sats, som konstant veksler mellem en 3/4 og 6/8-fornemmelse. Med continuoets opadgående bevægelse – fra de dybeste toner og op – fornemmer man skærsildens flammer presse sig på. Tenorens svarer med et modsatrettet tema – ovenfra og lukket ned i helvede – til ordene "*Wenn auch gleich aus der Höllen*" og dermed er scenen sat for en vanvittig kamp mellem det gode og det onde. At Gud vinder over Satan til sidst, viser Bach ved at lade tenoren overtage det opadgående motiv, som dermed skifter karakter til ordene "*denn dein werk fördert Gott*".

Verden har genfundet sin orden i sopranens arie, hvor to obo d'amore indgyder en kosmisk ro med en venlig 12/8 sats, som omgiver sopranens krummelurede bearbejdelse af Cantus Firmus. Kun versets sidste linje "*Was Gott will, das geschicht*" står mejslet ud uden udsmykning som en manifestation af Guds sejr og magt.

Som en fuldkommen modsætning til tenorens forrige arie står tenorens anden arie – en stille indadvendt taksigelse af Gud akkompagneret af unisone⁸ fløjter og en dæmpet violin. Det er værd at bemærke, at Bach ikke bringer alt-sangeren i spil til denne arie, men netop lader tenoren, som tidligere var i vælten i kampen mellem det gode og det onde, finde til ro i denne milde og generøse arie.

I den afrundende koralbearbejdelse når vi en himmelsk tilstand. Al tvivl og ondskab er elimineret i den rolige og æteriske Siciliano⁹, som omkranser den homofone koralsats i en lovprisning af Guds nåde.

Jakob Bloch Jespersen

¹**Koral:** En melodi, der anvendes til fælles salmesang i kirken. Betegnelsen koral bruges også om enkle arrangementer over en koralmelodi. De fleste Bachkantater slutter med en koral.

²**Bourrée:** Hurtig dans af fransk oprindelse. Bourrée starter altid med en optakt og trinene består af hurtige skift fra fod til fod.

³**Cantus Firmus:** En melodilinje som ligger til grund for en satskomposition. Teknikken anvendes helt tilbage i middelalderen, hvor gregorianske hymner dannede grundlag for flerstemmige vokalsatser. Hos Bach er der som regel tale om tyske reformatoriske salme-melodier.

⁴**Polonaise:** En dans i tredelt takt af polsk oprindelse. Navnet er fransk og betyder slet og ret polsk.

⁵**Melisme:** En syngemåde hvor flere toner synges på én stavelse, i modsætning til syllabisk, hvor hver tone har sin egen stavelse.

⁶**Continuo:** En samlet betegnelse for orkesterets basgruppe. Inklusiv akkordinstrumenter som orgel, cembalo og lut. Akkordinstrumenterne i continuo-gruppen spiller hovedsagligt efter orkesterets basstemme, men tilføjer akkorder og improvisationer ud fra satsens akkordforløb.

⁷**Homofoni:** Flerstemmig musik, i hvilken nogle stemmer er underordnet en melodi (f.eks. Cantus Firmus), som de ledsager, hvorved de bliver mindre selvstændige.

⁸**Unison:** Når to eller flere musikere spiller/synger samme toner – evt. med oktav afstand.

⁹**Siciliano:** En dans i langsom 6- eller 12-delt takt.

PROGRAM

*Af hensyn til et sammenhængende forløb beder vi om,
at eventuelt bifald først finder sted til sidst*

Kantate 180 "Schmücke dich, o liebe Seele"

1. Kor

Schmücke dich, o liebe Seele,
Lass die dunkle Sündenhöhle,
Komm ans helle Licht gegangen,
Fange herrlich an zu prangen;
Denn der Herr voll Heil und Gnaden
LäBt dich itzt zu Gaste laden.
Der den Himmel kann verwalten,
Will selbst Herberg in dir halten.

Gør dig rede, kære sjæl,
forlad syndens mørke hule,
træd ud i det klare lys
og giv dig til at stråle;
For Herren, fuld af frelse og nåde
indbyder dig nu.
Han, som råder i Himlen,
vil selv tage bolig i dig.

2. Arie - tenor

Ermuntre dich: dein Heiland klopft,
Ach, öffne bald die Herzenspforte!
Ob du gleich in entzückter Lust
Nur halb gebrochne Freudenworte
Zu deinem Jesu sagen musst.

Glæde dig: din frelser banker på,
åbn straks dit hjertes dør!
Om du i din henrykkelse
også kun kan fremstamme
brudstykker af din glæde for Jesus.

3. Recitativ & Koral - sopran

Wie teuer sind des heiligen Mahles Gaben!
Sie finden ihresgleichen nicht.
Was sonst die Welt
Vor kostbar hält,
Sind Tand und Eitelkeiten;
Ein Gotteskind wünscht diesen Schatz zu haben
Und spricht:
Ach, wie hungert mein Gemüte,
Menschenfreund, nach deiner Güte!
Ach, wie pfleg ich oft mit Tränen
Mich nach dieser Kost zu sehnen!
Ach, wie pfeget mich zu dürsten
Nach dem Trank des Lebensfürsten!
Wünsche stets, dass mein Gebeine
Mich durch Gott mit Gott vereine.

Hvor dyrebare er det hellige måltids gaver!
Dets lige findes ikke.
Hvad verden ellers anser
for kostbart
er tomhed og forfængelighed;
et Guds barn ønsker at eje denne skat
og siger:
Hvor min sjæl dog hungrer
efter din godhed mod os mennesker!
Hvor ofte længes jeg ikke tårevædet
efter dette måltid!
Hvor ofte tørster jeg ikke efter
denne drik fra livets fyrste!
Bestandigt ønsker jeg,
at mit legeme forenes med Gud.

4. Recitativ - alt

Mein Herz fühlt in sich Furcht und Freude;	Mit hjerte føler frygt og glæde;
Es wird die Furcht erregt	frygten vækkes,
Wenn es die Hoheit überlegt	når tanken falder på det ophøjede
Wenn es sich nicht in das Geheimnis findet,	og ikke forstår hemmeligheden,
Noch durch Vernunft dies hohe Werk ergründet.	ej heller fatter med fornuften.
Nur Gottes Geist kann durch sein Wort uns lehren,	Kun Guds Ånd kan ved sit ord lære os,
Wie sich allhier die Seelen nähren,	hvordan alle sjæle næres,
Die sich im Glauben zugeschickt.	som modtager det i tro.
Die Freude aber wird gestärket,	Men glæden vokser,
Wenn sie des Heilands Herz erblickt	når sjælen ser Frelserens hjerte
Und seiner Liebe Größe merket.	og mærker, hvor stor Hans kærlighed er.

5. Aria - sopran

Lebens Sonne, Licht der Sinnen,	Livets sol, tankens lys,
Herr, der du mein alles bist!	Herre, Du som er alt i mig,
Du wirst meine Treue sehen	du ser min trofasthed
Und den Glauben nicht verschmähen,	og vil ikke forsmå den tro,
Der noch schwach und furchtsam ist.	der endnu er svag og frygtsom.

6. Recitativ - bas

Herr, lass an mir dein treues Lieben,	Herre, lad ikke din himmelske kærlighed
So dich vom Himmel abgetrieben,	og trofasthed mod mig
Ja nicht vergeblich sein!	være forgæves.
Entzünde du in Liebe meinen Geist,	Optænd i kærlighed min ånd,
Dass er sich nur nach dem, was himmlisch heißt,	så jeg i tro kun ledes
Im Glauben lenke	mod det himmelske
Und deiner Liebe stets gedenke.	og altid tænker på din kærlighed.

7. Koral

Jesu, wahres Brot des Lebens,	Jesus, livets sande brød,
Hilf, dass ich doch nicht vergebens	giv, at det ikke er forgæves
Oder mir vielleicht zum Schaden	eller dårligt for mig
Sei zu deinem Tisch geladen.	at være indbudt til dit bord.
Lass mich durch dies Seelenessen	Lad mig ved dette sjælens måltid
Deine Liebe recht ermessen,	ret mærke din kærligheds styrke,
Dass ich auch, wie itzt auf Erden,	så jeg som nu på jorden
Mög ein Gast im Himmel werden.	må blive en gæst i Himlen.

Læsning: Matthæus 22,1-14

Fællessalme DDS 462 (synges stående):

Johann Crüger 1649

Op og smyk dig, sjæl! med glæ - de, ud fra syn - dens mør - ke sæ - de,
frem til ly - set! hid at pran - ge glad i Gud med fry - de - san - ge,
den, som al - le eng - le fry - der, dig i dag til gæst ind - by - der,
den, som Him - len har i væl - de, la - der sig hos dig an - mel - de.

1 Op og smyk dig, sjæl! med glæde,
ud fra syndens mørke sæde,
frem til lyset! hid at prange
glad i Gud med frydesange,
den, som alle engle fryder,
dig i dag til gæst indbyder,
den, som Himlen har i vælde,
lader sig hos dig anmelde.

2 Frygt og fryd mod disse høje
blusser op i sjælens øje,
denne spises høje nåde
og den spisnings dybe måde
gør, at frydefuld jeg mærker
dine hænders store værker
aldrig fandtes den, som kunne
den din almagts dyb begrunde.

3 Jesus, livets sol og glæde,
se, her er jeg nu til stede!
Jesus, du al nådens kilde,
hør, hvad jeg så gerne ville;
se, jeg falder dig til fode,
giv, at mig til gavn og gode
og dit frelsers navn til ære
jeg i dag din gæst må være!

Kun 3. vers er med i Den Danske Salmebog

*Johann Franck 1649
Hans Adolph Brorson 1739
Bearbejdet 1885*

Kantate 96 "Herr Christ, der einge Gottessohn"

1. Kor

Herr Christ, der einge Gottessohn,
Vaters in Ewigkeit,
Aus seinem Herzn entsprossen,
Gleichwie geschrieben steht,
Er ist der Morgensterne,
Sein' Glanz streckt er so ferne
Vor andern Sternen klar.

Herre Krist, Guds egen søn,
Faderens i evighed,
udsprunget af hans hjerte,
som skrevet står.
Han er morgenstjernen,
hans glans rækker længere
og lyser klarere end andre stjerner.

2. Recitativ - alt

O Wunderkraft der Liebe,
Wenn Gott an sein Geschöpfe denket,
Wenn sich die Herrlichkeit
Im letzten Teil der Zeit
Zur Erde senket.
O unbegreifliche, geheime Macht!
Es trägt ein auserwählter Leib
Den großen Gottessohn,
Den David schon
Im Geist als seinen Herrn verehrte,
Da dies gebenedeite Weib
In unverletzter Keuschheit bliebe.
O reiche Segenskraft! so sich auf uns ergossen,
Da er den Himmel auf-, die Hölle zugeschlossen.

Oh, du kærlighedens vidunderlige kraft,
når Gud tænker på sine skabninger,
når herlighed
i de sidste tider
nedstiger til jorden.
Oh, du ubegribelige skjulte kraft!
Et udvalgt skød bærer på
den store Gudssøn,
som allerede David
i ånden ærede som sin Herre,
da denne velsignede kvinde
forblev kysk.
Oh, du rige skaberkraft! udgydt over os,
da Han åbnede himlen og lukkede helvede.

3. Arie - tenor

Ach, ziehe die Seele mit Seilen der Liebe,
O Jesu, ach zeige dich kräftig in ihr!
Erleuchte sie, dass sie dich gläubig erkenne,
Gib, dass sie mit heiligen Flammen entbrenne,
Ach würke ein gläubiges Dürsten nach dir!

Drag sjælen til Dig med kærlighedens stærke bånd,
Oh Jesus, vis din styrke i vore sjæle!
Oplys sjælen, så den genkender Dig i tro,
giv, at den brænder med hellig flamme,
og gør, at vi i troen tørster efter Dig.

4. Recitativ – sopran

Ach, führe mich, o Gott, zum rechten Wege,	Ak, led mig, Gud, til den rette vej.
Mich, der ich unerleuchtet bin,	Opvæk os ved din nåde;
Der ich nach meines Fleisches Sinn	Jeg, som er uoplyst
So oft zu irren pflege;	og så ofte vildledes at kødets væsen;
Jedoch gehst du nur mir zur Seiten,	dog, om Du går ved min side
Willst du mich nur mit deinen Augen leiten,	og blot leder mig med dit blik,
So gehet meine Bahn	da fører min vej
Gewiss zum Himmel an.	sikkert til himlen.

5. Arie – bas

Bald zur Rechten, bald zur Linken	Jeg vaklede fra side til side
Lenkte sich mein verirrtter Schritt.	i min vildfarelse.
Gehe doch, mein Heiland, mit,	Gå med mig, min frelser,
Lass mich in Gefahr nicht sinken,	lad mig ikke synke ned i fare,
Lass mich ja dein weises Führen	men lad mig mærke, at Du i din visdom
Bis zur Himmelspforte spüren!	fører mig til himlens port.

6. Koral

Ertöt uns durch dein Güte,	Lad ved din godhed vort gamle jeg dø,
Erweck uns durch dein Gnad;	opvæk os ved din nåde;
Den alten Menschen kränke,	svæk det gamle menneske,
Dass er neu Leben hab	så det bliver født på ny
Wohl hier auf dieser Erden,	og her på jorden
Den Sinn und all Begierden	retter al stræben
Und G'danken hab'n zu dir.	og alle tanker mod Dig.

Prædiken

Fællessalme DDS 40 (synges stående):

Visemelodi / Joachim Magdeburg 1571

Hvor - for vil du dog kla - ge og jam - re, kæ - re sjæl,
dig selv med sor - gen pla - ge? Tro dog din frel - ser vel,
slå dig i ham til ro! Han véd din sag at ven - de til
god og lyk - som end - e, det skal du sta - dig tro.

1 Hvorfor vil du dog klage
og jamre, kære sjæl,
dig selv med sorgen plage?
Tro dog din frelser vel,
slå dig i ham til ro!
Han véd din sag at vende
til god og lyksom ende,
det skal du stadig tro.

2 Gud aldrig dem forlader
i nogen modgangstid,
som kender ham for Fader
og slår til ham al lid.
Vær du i ham kun fro!
Du skal dog aldrig grue,
for du skal frelse skue
ved Jesu Kristi tro.

3 Om alle døre lukkes,
hvor du vil spørge vej,
om alle lys end slukkes,
så tab dog modet ej!
Kun ti og tål og bi!
Vil Gud dig hjælp tilskikke,
da kan al verden ikke
forhindre ham deri.

4 Om Satans pak end sværmer,
så er dog Gud din borg,
som altid dig beskærmer
og redder af al sorg.
Om hele Helvede
sig end imod dig sætter,
det intet dog udretter,
Guds vilje dog må ske.

5 For alle verdens magter
ej frygter Guds de små,
alt, hvad de eftertragter,
de sikkert skal opnå:
Guds hjælp i alskens nød,
Guds trøst i al den kvide,
de friste må og lide,
Guds fred i liv og død.

*Johann Heermann 1630
Johannes Brunsmann 1680
N.F.S. Grundtvig 1864*

MEDVIRKENDE

Viggo Julsgaard Jensen – prædikant

ENGHAVE BAROK

Anna Jobrant – sopran

Ulla Munch – kontratenor

Mathias Hedegaard – tenor

Jakob Bloch Jespersen – bas

Nina Fischer & Julie Borgwardt-Stampe – ripieno sopran

Lone Selchau – ripieno alt

Erlend Tyrmi – ripieno tenor

Jakob Soelberg – ripieno bas

Cecilia Flodén Alm – traversfløjte

Jennifer Dill – piccolo- & traversfløjter

Per Bengtsson – 1. obo

Morten Kiernan – 2. obo

Monika Fischaleck – fagot

Jesenka Balic Žunic – 1. violin, Violoncello da Spalla

Jens Solgaard – 2. violin

Rastko Roknic – viola

Kjeld Steffensen – cello

Lars Baunkilde – violone

Christian Dehn Bang – orgelpositiv

Tak til:

STATENS KUNSTFOND

Den A. P. Møllerske Støttefond

Københavns Musikudvalg

Den Böhmske Fond

Augustinus Fonden

Oticon Fonden

Toyota Fonden

Dansk Organist og Kantorforbund

www.enghavebarok.dk www.facebook.com/enghavebarok

www.vesterbrosogn.dk

Kantate 107 "Was willst du dich betrüben"

1. Kor

Was willst du dich betrüben,
O meine liebe Seel?
Ergib dich, den zu lieben,
Der heißt Immanuel!
Vertraue ihm allein,
Er wird gut alles machen
Und fördern deine Sachen.
Wie dir's wird selig sein!

Hvorfor bekymrer du dig,
min kære sjæl?
Overgiv dig,
så du elsker Immanuel!
Stol alene på Ham,
han vil gøre alt ret for dig
og fremme din sag,
så du bliver salig!

2. Recitativ - bas

Denn Gott verlässet keinen,
Der sich auf ihn verlässt.
Er bleibt getreu den Seinen.
Die ihm vertrauen fest.
Läßt sich's an wunderbarlich,
So lass dir doch nicht grauen!
Mit Freuden wirst du schauen,
Wie Gott wird retten dich.

For Gud forlader ingen,
der forlader sig på Ham.
Han er altid trofast mod dem,
der stoler fast på Ham.
Lyder det mærkeligt,
jamen du skal intet frygte!
Med glæde vil du opleve,
at Gud vil redde dig.

3. Arie - bas

Auf ihn magst du es wagen
Mit unerschrocknem Mut,
Du wird mit ihm erjagen,
Was dir ist nütz und gut.
Was Gott beschlossen hat,
Das kann niemand hindern
Aus allen Menschenkindern;
Es geht nach seinem Rat.

På Hans ord kan du roligt vove det
med uformindsket mod.
Ved Ham vil du opnå,
hvad der er nyttigt og godt.
Hvad Gud har besluttet,
kan intet menneske
på jorden hindre.
Det går, som Han råder.

4. Arie - tenor

Wenn auch gleich aus der Höllen
Der Satan wollte sich

Om så Satan fra Helvede
ville stille sig op mod dig

Dir selbst entgegenstellen
Und toben wider dich.
So muss er doch mit Spott
Von seinen Ränken lassen,
Damit er dich will fassen;
Denn dein Werk fördert Gott.

og rase mod dig,
så måtte han dog
droppe de rænker,
han ville smede mod Dig
og spottes derfor,
for Gud fremmer dit værk.

5. Arie - sopran

Es richt's zu seinen Ehren
Und deiner Seligkeit;
Soll's sein, kein Mensch kanns wehren.
Und wärs ihm doch so leid.
Will's denn Gott haben nicht,
So kann's niemand forttreiben.
Es muss zurückbleiben,
Was Gott will, das geschicht.

Ham til ære og dig til salighed,
går det som Han vil.
Intet menneske kan hindre det,
hvor gerne han end ville.
Men hvis Gud er imod,
kan ingen give fremgang,
og livsværket må stå i stampe.
Hvad Gud vil, det sker.

6. Arie - Tenor

Darum ich mich ihm ergebe,
Im sei es heimgestellt;
Nach nichts ich sonst mehr strebe
Denn nur was ihm gefällt.
Drauf wart ich und bin still,
Sein Will der ist der beste.
Das glaub ich steif und feste,
Gott mach es, wie er will!

Derfor overgiver jeg mig til Ham.
Han råder over mit værk.
Jeg stræber ikke efter mere,
end hvad der behager Ham.
Det afventer jeg roligt,
for Hans vilje er bedst;
det tror jeg fuldt og fast på,
lad Gud kun råde!

7. Kor

Herr, gib, dass ich dein Ehre
Ja all mein Leben lang
Von Herzensgrund vermehre,
Dir sage Lob und Dank!
O Vater, Sohn und Geist,
Der du aus lauter Gnade
Abwendest Not und Schaden,
Sei immerdar gepreist.

Herre, giv at jeg hele mit liv
af hjertet
fremmer din ære,
takker og lover Dig!
Fader, Søn og Helligånd,
du som nådigt afvender al nød og skade,
lovprist være du i evighed.
for Gud fremmer dit værk.

SØNDAG 20. NOVEMBER 2016 15.00

BACHKANTATER

KANTATE 105 "HERR, GEHE NICHT INS GERICHT MIT DEINEM KNECHT" KANTATE 115 "MACHE DICH, MEIN GEIST, BEREIT"

KANTATE 116 "DU FRIEDEFÜRST, HERR JESU CHRIST"

Johann Sebastian Bach
ENGHAVE BAROK

KLAUDIA KIDON • TOBIAS NILSSON • PETTER WULFSBERG MOEN • JAKOB BLOCH JESPERSEN

WWW.ENGHAVEBAROK.DK

ENGHAVE KIRKE

SØNDER BOULEVARD 120 - VED CARLSBERG S-STATION

FRI ENTRÉ

STATENS KUNSTFOND, DEN BØHMSKE FOND
AUGUSTINUS FONDEN, TOYOTA FONDEN M.F.L.

VESTERBRO SOGN

FOLKEKIRKEN PÅ VESTERBRO

